

Saksdokumenter:

KR 21.1/13 Bønner til konfirmasjonstiden

Kr 21.2/13 Sammenkjedede pretekster

LITURGISKE FORSØKSSAKER

Sammendrag

I forkant av at Gudstjenesteboken ble utgitt i 1992, etablerte Kirkemøtet en ordning med liturgiske forsøkssaker (KM 20/91). Denne ordningen skulle sikre et fortsatt liturgisk utviklingsarbeid. I de påfølgende årene, frem til starten på liturgireformen i 2003, ble det vedtatt en rekke forsøkssaker av større eller mindre omfang. Ordningen er i dag regulert i «Regler for saksbehandling i liturgisaker» fra 2004.

Etter at Kirkemøtet vedtok ny ordning for hovedgudstjenesten i 2011, har de fleste tidligere forsøkssaker blitt integrert i reformen. For øyeblikket er det to «aktive» forsøkssaker, nemlig *Sammenkjedede pretekster* fra 1999 og *Bønner til konfirmasjonstidens gudstjenester* fra 2002.

Nemnd for gudstjenesteliv behandlet i sitt møte 28.-29. januar 2013 disse sakene, og gjorde da følgende vedtak:

1. *NFG har drøftet ordningen med liturgiske forsøkssaker, og konstaterer at det for øyeblikket kun er to saker med status som liturgisk forsøkssak. Det er for tiden ingen nye saker under behandling.*
2. *NFG anbefaler at forsøksordningen med sammenkjedede pretekster opphører, ettersom den ikke har vært rapportert brukt, og ordningens anliggende langt på vei ansees oppfylt i Gudstjeneste 2011. Ordningen oversendes Kirkerådet til videre behandling.*
3. *NFG anbefaler at forsøksordningen Bønner til konfirmasjonstidens gudstjenester bearbeides med tanke på å gjøre den om til en fast liturgisk ordning som erstatter dagens ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester. Ordningen oversendes Kirkerådet til videre behandling*

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet anbefaler at forsøkssaken «sammenkjedede pretekster» avsluttes – men sender saken til Bispemøtet til uttalelse før endelig vedtak fattes.
2. Forsøkssaken «Bønner til konfirmasjonstidens gudstjenester» sendes tilbake til NFG for videre bearbeiding med tanke på oppgradering til en regulær liturgisak.

Saksorientering

Bakgrunn

For å kunne supplere de den gang nye gudstjenesteordningene (se *Gudstjenestebok for Den norske kirke I/II*) med den nødvendige *fleksibilitet*¹, vedtok Kirkemøtet 1991 enstemmig å opprette ordningen *liturgiske forsøkssaker* med en tilhørende *forsøksperm for gudstjeneste og liturgi* (KM 20/91, BM 24/91 og KR 46/91).

Da denne saken ble tatt opp, grep man tilbake til Kirkemøtets vedtak i saken «Gudstjenestefornyelse i Den norske kirke» (sak KM 12/90). Kirkemøtet uttalte her:

Kirkemøtet forutsetter at Kirkerådet arbeider kontinuerlig med liturgi og gudstjeneste på kirkens vegne, også med tanke på nødvendige endringer i vedtatte liturgier. Kirkemøtet ønsker en stor grad av liturgisk fleksibilitet, slik at lokalmenighetene får nødvendige muligheter til å gjøre gudstjenesten stedegen.

Videre ble det henvist til Kirkerådets rammeprogram for 1991-94, som sier: «...det utarbeides forsøksliturgier som gjøres klar for utprøving i kirken».

Bakgrunnen for at tanken om en liturgisk forsøksperm ble tatt opp, var at Verbum forlag nettopp på denne tiden skulle begynne arbeidet med å lage *Gudstjenestebok for Den norske kirke*. Det vedtatte liturgiske materialet skulle altså fremstå i form av en innbundet bok til avløsning av den ringpermen en hadde brukt siden ca. 1980.

---

¹ Den målsetningen som kommer til uttrykk gjennom ordene *fleksibilitet*, *stedegenhet* og *kontinuerlig* arbeid, ligger også bak programmet *Kontinuerlig salmearbeid*, som har fått sitt tydeligste nedslag så langt i *Salmer 1997*, godkjent etter prosedyren for liturgiske forsøkssaker av Kirkerådet 15/11-1996. I 2005 vedtok Kirkerådet forsøkssaken *Fleksibel bruk av Gudstjenesteboken* (KR 48/05).

I årene etter 1991 ble følgende saker vedtatt av Kirkerådet med status som forsøkssak: (De sakene som ble trykket med tanke på å settes inn i forsøkspermen er merket med stjerne)

- *Alternative forbønner i ordningen Høymesse
- *Alternative menighetssvar og forbønner i ordningen Familiegudstjeneste
- Bønner til konfirmasjonstidens gudstjenester
- *Dåpslys
- Familiemesse
- *Forsakelsen i gudstjenesten
- Mikkelsmess
- Salmer 1997
- Sammenkjedede pretekster
- *Særskilt om nattverd: Intinksjon, Fredshilsen, Temagudstjeneste, Nattverdrød
- *Valg av salmer utenom Norsk Salmebok
- Fleksibel bruk av Gudstjenesteboken

Ordningen for familiemesse, samt Salmer 1997 kom ut som egne publikasjoner. De øvrige er publisert på kirkens hjemmeside.

Ordningen med liturgiske forsøkssaker er videreført i «Regler for saksbehandling i liturgisaker» § 7, hvor det står følgende:

Liturgiske forsøkssaker behandles etter reglene her, men vedtak fattes av Kirkerådet. I liturgiske forsøkssaker skal de nærmere vilkårene for ordningen, blant annet med hensyn til omfang og varighet, være klarlagt før vedtak fattes.

Når en forsøkssak er vedtatt av Kirkerådet, avgjør menighetsrådet om menigheten skal ta ordningen i bruk, med mindre noe annet blir særskilt bestemt. Aktuelle medarbeidere i menigheten skal gis mulighet til å uttale seg i saken. Menighetsrådet skal vurdere om menighetsmøtet bør få uttale seg i saken.

Kirkerådet skal orientere Kirkemøtet om vedtak som er gjort i liturgiske forsøkssaker. Etter forsøksperioden tar Kirkerådet stilling til om saken skal fremmes for Kirkemøtet og avgjør om det skal gjennomføres ytterligere utredning eller høringer, jf. punktene 3-5.

Avslutning av en forsøkssak

Som det fremgår av reglene for liturgisaker skal nærmere vilkår for ordningen, bl.a. med hensyn til omfang og varighet være klarlagt før vedtak fattes. Disse premissene var imidlertid ikke tydelige på samme måte i regelverket fra før 2004. I den ene av de to gjenværende sakene (konfirmasjonstidens bønner) er det dermed ingen uttalte begrensninger i tid eller omfang, og kan i praksis sies å fungere som en alternativ liturgisk ordning, på linje med ordning for gravferd.

Det ligger likevel i sakens natur at en ordning med status som forsøkssak har en foreløpig karakter. Det går heller ikke av dagens regelverk ikke eksplisitt frem hva som skjer dersom Kirkerådet avgjør at saken *ikke* skal fremmes for Kirkemøtet, men det er rimelig

å vurdere det slik at forsøkssaken da avsluttes. Eventuelt kan det kanskje være aktuelt å gi ordningen status som veiledning.

Sammenkjedede pretekster

Ordningen med sammenkjedede pretekster ble vedtatt av Kirkerådet i 1999 (KR 29/99), og er publisert i form av rundskriv 12-2000, som også finnes på kirkens hjemmeside. Med sammenkjedede pretekster sikter en til at det gjennom flere gudstjenester prekes over et bibelsk skrift, eller over et gjennomgående tema i et bibelsk skrift eller over trosbekjennelsen e.l.

Kirkerådet vedtok at ordningen skulle evalueres etter tre år. Dette er ikke er fulgt opp. Det finnes i dag ingen oversikt over om det er menigheter som har tatt denne ordningen i bruk, og i så fall hvilke erfaringer man har gjort. Tidspunktet for evalueringen sammenfalt med starten av arbeidet med gudstjenestereformen, og det må være riktig å si at noe av intensjonen i ordningen er realisert innenfor rammen av nåværende gudstjenesteordning. I tillegg til at den nye tekstboken gir mulighet til å erstatte gammeltestamentlig tekst med avsnitt fra Apostlenes gjerninger i tiden fra 2. søndag i påske til søndag før pinse, er det kommet til en atskillig større bredde av bibelske tekster i tekstboken. Ordningen med sammenkjedede pretekster kom dessuten i en situasjon hvor tekstboken hadde bare to rekker, mens den nye tekstboken har tre rekker. Den enkelte tekst kommer dermed regelmessig sjeldnere (hvert tredje i stedet for hvert andre år) i den nye tekstboken. Samtidig har reformen gitt en tydeligere fremheving av evangelieteksten, som det vanligvis prekes over. Her har reformen medført en konsentrasjon som går i en annen retning enn forsøket med sammenkjedede pretekster la til rette for. At denne ordningen heller ikke synes å ha vært brukt i svært liten grad, gjør det derfor naturlig at den *ikke* videreføres ved å gjøres til en fast liturgisk ordning.

Bønner til konfirmasjonstidens gudstjenester

Alternative bønner til konfirmasjonstiden ble vedtatt av Kirkerådet i februar 2002, som svar på et behov for mer oppdaterte bønner, særlig bønnene for den enkelte konfirmant.. Heller ikke for denne ordningen finnes det noen samlet oversikt over hvor utbredt bruken er. Ordningen er ment å skulle erstatte ordningen i Gudstjenesteboken, i de menigheter der menighetsrådet gjør vedtak om det. Det er grunn til å tro at den er i bruk i en god del menigheter, hvor den dekker et behov.

Ifølge Kirkerådets vedtak skulle bønnene publiseres av Verbum forlag. Dette har ikke skjedd, men ordningen er publisert på kirkens hjemmeside som rundskriv 4-2002.

Det fremgår ikke av Kirkerådets vedtak om denne ordningen skulle evalueres, eller om den på annen måte har noen tidsbegrensning. Som nevnt ovenfor, kan den i praksis sees på – og har nok i stor grad vært brukt – som en *alternativ* liturgisk ordning. Vedtaket om nye bønner til konfirmasjonstiden sammenfalt i tid med den nye ordningen for gravferd, som er en slik alternativ ordning som måtte vedtas av menighetsmøtet før den (eventuelt) kunne tas i bruk. Langt på vei ble samme tenkning lagt til grunn for konfirmantbønnene, selv om denne ordningen ikke ble gjenstand for samme omfattende publisering. Det har imidlertid gått 11 år siden den ble vedtatt, og det er naturlig at den nå blir tatt opp til ny vurdering. Dette ikke minst fordi det siden denne ordningen ble vedtatt har kommet to

gjennomgripende reformer som berører konfirmasjonsgudstjenestene direkte, nemlig trosopplæringsreformen og gudstjenestereformen. Bare et raskt blick på ordningen viser at den trenger en omfattende gjennomgang i lys av begge disse reformene. Samtidig anskueliggjør den et tilsvarende behov for at den nå får en oppgradert status fra prøveordning til en fast liturgisk ordning. Den kan da komme enten som et tillegg til eller som erstatning for de nåværende ordningene for konfirmasjonstidens gudstjenester, som i dag i enda sterkere grad fremstår som utdaterte.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Å gjennomgå bønnene for konfirmanter og de nåværende ordningene for konfirmasjonstidens gudstjenester vil kreve mye arbeid i de seksjonene i Kirkerådet som blir involvert i dette, og i NFG. Arbeidet med konfirmantgudstjenester og bønner er et kjerneområde i avdeling for menighetsutvikling og vil i all hovedsak bli utført av de ansatte. Behovet for eksterne konsulenter vil være begrenset, men kan anslås til kr 40.000 for språklig bearbeiding i begge målformer. Saken vil også inkludere en ny høring og behandlinger både i Kirkerådet, bispedømmerådene, Bispemøtet og i Kirkemøtet.

Trykking og kjøp av slike liturgier, som kan settes inn i liturgipermen, vil medføre en viss utgift for menighetsråd, fellesråd og bispedømmene, i snitt anslagsvis kr 35 pr eksemplar (inkludert porto). Trykksaken må inngå i permene i hver kirke og ansattes permer. Beregner en et antall eksemplarer på 4.000, blir den totale utgiften for kirkelige organer kr 140.000.